

„Актуальні питання сучасної педагогіки: творчість, майстерність, професіоналізм”

Надія СКРИПНИК,

кандидат філологічних наук, старший викладач,

завідувач кафедри української філології

Комунального закладу вищої освіти

„Вінницький гумантарно-педагогічний коледж”

м. Вінниця, Україна

ОСОБИСТІСНО ОРІНТОВАНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ НУШ

Нині освітній процес підготовки фахівця значно складніший, ніж традиційно сформований на основі відомих дидактичних підходів. Педагогічна наука пропонує й популяризує комплекс інструментів освітніх технологій комп'ютерної інформатизації освіти, технології інтенсивного особистісно орієнтованого, професійно орієнтованого, особистісно-діяльнісного, випереджувального навчання й окреслює шляхи їхнього практичного застосування.

У дослідженнях І. Якиманської [9] особистість сприймається як джерело соціально значущої діяльності, яка полягає в тому, що засвоєння навчального матеріалу здійснюється не шляхом передавання інформації суб'єктові, а в процесі його власної активності. А процес учіння розглядає як індивідуальну діяльність окремого здобувача освіти, де реалізується самостійний досвід, який здобувається поза освітнім процесом.

У працях класиків української педагогіки К. Ушинського, А. Макаренка, В. Сухомлинського розроблені більшість положень, що можуть бути покладені в основу сучасної концепції особистісно орієнтованого навчання і виховання. Не формуючи принципів, методів цього підходу, не називаючи терміну «особистісно орієнтоване навчання і виховання» ці педагоги вже тоді присвячували йому свої праці [3, с. 19].

За визначенням О. Савченко [7], особистісно орієнтоване навчання

ґрунтується на основі врахування індивідуальних особливостей, потреб і можливостей здобувачів освіти, поважного ставлення до них як до свідомої та відповідальної особистості.

У наш час особистісно орієнтований підхід розглядається як методична основа для гармонійного та всебічного розвитку особистості в умовах сучасної системи освіти. Об'єктом такого навчання є мовленнєва діяльність в усіх її видах: аудіювання, читання, говоріння, письмо. У контексті нашого дослідження особистісно орієнтований підхід передбачає визначення процесу формування професійно орієнтованої комунікативно-мовленнєвої компетентності здобувачів освіти з позиції спрямування на особистісний розвиток студента засобами навчальної діяльності, з урахуванням індивідуальних психологічних особливостей кожного здобувача, його потенційних здібностей до навчання, прагнення до самовдосконалення. В особистісному аспекті цей підхід дозволяє розроблення для кожного здобувача освіти індивідуальної (особистої) траєкторії формування комунікативно-мовленнєвої компетентності в усіх видах мовленнєвої діяльності. У зв'язку з цим виникає проблема збереження вже закладеної в здобувачів потреби спілкування й пізнання дійсності засобами української літературної мови.

І. Бех, О. Біляєв, О. Горошкіна, С. Караман, О. Паламар, М. Пентилюк та інші вважають, що особистісно орієнтований підхід неможливо зреалізувати без розвивального діалогічного спілкування як природного середовища для цього процесу. Майбутній учитель Нової української школи, якому притаманні домінування діалогічної комунікації, щирість, довіра у спілкуванні, неконфліктність, уміло скерує навчальний процес у освітньому середовищі та з кожним учнем зокрема. Володіння вчителем компетентністю в такому педагогічному спілкуванні є запорукою успіху в навчальній діяльності, метою якого є формування і розвиток особистості здобувача освіти НУШ. Особистісно орієнтований підхід має максимально розкрити потенційні можливості дитини, стимулювати її до особистісно розвивальної творчості, сприяти формування самостійності, здатності до самоосвіти та самореалізації. Варто зауважити, що

„Актуальні питання сучасної педагогіки: творчість, майстерність, професіоналізм”

особистісно орієнтоване навчання сьогодні повинно орієнтуватися на диференціацію завдань. Отже, потрібно добирати індивідуальні завдання для кожного здобувача (завдання підвищеної складності, творчі, випереджувальні вправи, вправи на кмітливість, уважність), планувати роботу в парах, у групах.

Зважаючи на домінування в сучасній лінгводидактиці особистісно орієнтованого підходу з акцентом на диференціацію, індивідуалізацію змісту освіти, вибудовуванням (наскільки це можливо в межах навчання в академічній групі) персональних освітніх траєкторій, визначення професійних інтенцій тощо, то важливим персональним психолінгвістичним утворенням вважаємо професійну мовну особистість. Це – відносно завершений етап розвитку особистості, на якому остання готова успішно виконувати професійні обов’язки та відповідати соціальній ролі, статусу й поведінці професіонала-гуманітарія.

Особистість навіть у професійному вимірі не може діяти тільки за регламентованими наперед стандартами. Її персональна якість обов’язково відбивається на менталінгвістичних, соціокультурних, психолінгвістичних, оказіональних аспектах дискурсу, який продукує ця особистість. Автори монографії „Формування мовної особистості на різних вікових етапах” [8], на основі багатовікового досвіду попередників стверджують: особистість народжується, формується й прогресує в мовному середовищі, у навколомовних формах суспільної свідомості (мистецтво, фольклор, масова культура тощо); усі матеріальні та нематеріальні форми буття особистість освоює мовними засобами. При цьому особистість не може і не бажає проводити чітку онтологічну межу між побутовим та професійним мовним буттям – пізнанням – перетворенням. Не існує ані об’єктивної онтологічної, ані суб’єктивної особистісноцентричної межі між побутовим послуговуванням мовою та її професійним дискурсно-орієнтованим використанням. Цей гіпотетичний принцип насамперед необхідно враховувати в умовах сучасного глобалізованого інформаційного суспільства. Так, на думку Л. Рускуліс, інформаційно-комунікаційне освітнє середовище є „комплексом компонентів що забезпечують системну інтеграцію засобів інформаційних технологій в

освітній процес з метою підвищення його ефективності та виступаючих як засіб побудови особистісно орієнтованої педагогічної системи’’ [5, с. 53– 54].

І. Бех, С. Гончаренко, О. Савченко визначили методологічні засади, на яких ґрунтується особистісно орієнтоване навчання, що передбачає забезпечення розвитку й саморозвитку особистості здобувача освіти як суб’єкта пізнавальної та предметної діяльності, створення кожному здобувачеві можливостей реалізувати себе в різних видах діяльності, становлення духовних та інтелектуальних якостей учня (студента), формування індивідуального сприйняття світу та ін. [6; 1; 2; 4].

Важливо в умовах особистісно орієнтованого навчання враховувати мисленнєві здібності здобувачів освіти, їх особистісні якості, життєвий досвід, інтереси, схильності тощо.

Отже, реалізація особистісно орієнтованого підходу у формуванні професійно орієнтованої комунікативно-мовленнєвої компетентності здобувачів освіти передбачає, що в центрі освітнього процесу за метою, змістом і формами навчальної діяльності знаходиться особистість дитини. Особистісно орієнтований підхід сприяє розробленню для кожного здобувача індивідуальної (особистої), професійно орієнтованої траєкторії формування комунікативно-мовленнєвої компетентності.

ЛІТЕРАТУРА

1.Бех І. Д. Виховання підростаючої особистості на засадах нової методології. *Педагогіка і психологія*. 1999. № 3. С. 5–6.

2.Бех І. Д. Особистісно зорієнтоване навчання: Шляхи реалізації. *Рідна школа*. 2000. № 1. С. 13–16.

3.Кравченко Г. Ю. Теоретико-методологічні основи особистісно орієнтованої освіти. *Початкове навчання та виховання*. 2005. №25. С. 2–3.

„Актуальні питання сучасної педагогіки: творчість, майстерність, професіоналізм”

4. Методика навчання і наукових досліджень у вищій школі : навч. посіб. / С. У. Гончаренко, П. М. Олійник, В. К. Федорченко та ін. ; за заг. ред. С. У. Гончаренка, П. М. Олійника. Київ : Вищ. шк., 2003. 323 с.

5. Рускуліс Л. В. Методична система формування лінгвістичної компетентності майбутніх учителів української мови у процесі вивчення мовознавчих дисциплін : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02 / Херсон. держ. ун-т. Херсон, 2019. 550 с.

6. Савченко О. Я. Уміння вчитися як ключова компетентність загальної середньої освіти. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи* / за заг. ред. О. В. Овчарук. Київ : К. І. С., 2004. С. 34–47.

7. Савченко О. Я. Особистісно орієнтоване навчання. *Енциклопедія освіти*. Київ: Юрінком Інтер, 2008. С. 626–627.

8. Формування мовної особистості на різних вікових етапах : монографія / А. М. Богуш, О. С. Трифонова, О. І. Кисельова, Ж. Д. Горіна, М. П. Черкасов / за заг. ред. акад. А. М. Богуш. Одеса : ПНЦ АПН України, 2008. 271 с.

9. Якиманська І. Особистісно орієнтована система навчання. *Завуч*. 1999. №7. С. 22.

Марія КУЩ-ЖИРКО,

вчитель англійської мови

Кременчуцької гімназії №28

м. Кременчук, Україна

ВІДПОВІДНІСТЬ ДИДАКТИЧНИХ МЕТОДІВ І ПРИЙОМІВ ВИКЛАДАННЯ ЛІНГВІСТИКИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЄВОЇ НОМІНАЦІЇ

Метод навчання – це спосіб реалізації процесу навчання, досягнення поставленої мети. Правильний підбір методів відповідно до змісту навчання, вікових та психологічних особливостей учнів сприяє розвитку їхніх